

ENSENYEU-LOS A NO AMAGAR-SE

Antoni Bassas Onieva

Antoni Bassas Onieva (Barcelona, 9 de novembre de 1961) és periodista. Llicenciat en Periodisme per la Universitat Autònoma de Barcelona, va debutar davant un micròfon als 16 anys, a Ràdio Joventut, d'on va saltar a Ràdio Barcelona per treballar a les transmissions de Futbol en Català. El gener del 1995 es feu càrrec de la direcció d'El matí de Catalunya Ràdio, on va convertir-se, durant 14 temporades ininterrompudes, en líder d'audiència. El 2009 es va traslladar a Washington, per ocupar-se de la corresponsalia de TV3 als Estats Units. A la tornada, s'incorporà al diari Ara, del qual és soci cofundador. Creacions seves són, també, formats com APM? i Aquest any, Cent! Entre altres guardons, ha rebut els premis Òmnium Cultural (1998), Nacional de Periodisme (2001), Nacional de Comunicació (2005), el Josep Pla de Narrativa, el 2018, pel llibre Bon dia, són les 8! i el Premi Ondas (1997, 2014).

*Una societat que parla bé en públic és una societat de gran nivell,
que té el cap ben ordenat, que va de dret als problemes, que no
amaga les seves responsabilitats*

El Departament d'Educació em convida a escriure una justificació social i democràtica de la necessitat d'un programa orientat cap a la millora de la competència oral dels alumnes i del professorat. M'hi poso amb molt de gust, perquè els anys d'ofici m'han

ajustat les antenes per descobrir on és el truc d'un bon discurs públic. I els quatre anys que vaig viure als Estats Units com a corresponsal de TV3 a Washington van portar el meu interès a l'entusiasme: si hi ha una societat que hagi conreat des de fa dècades l'habilitat pel discurs oral, aquesta és la nord-americana.

La canalla nord-americana està exposada a l'excel·lència en l'expressió oral des de l'escola primària. A la meua filla de nou anys, a quart curs, ja la feien comparèixer un cop al mes a pronunciar una intervenció de cinc minuts, a peu dret davant tota la classe, sobre un tema prèviament anunciat per la senyoreta (allà, als mestres, els nens els saluden com *miss* i *mister*). La mestra puntuava si la nena havia guanyat l'interès dels seus companys, si l'havien escoltat en silenci, si els mirava als ulls, si feia servir un vocabulari ric, si les frases estaven ben construïdes. A la meua filla de 15, al *High School*, la directora li va dir: «Has de participar cada dia a classe, has de preguntar, no et pots quedar amagada a la darrera filera de pupitres, perquè, si no aconseguim posar un nom a la teua cara i no sabem què t'interessa o què et falta, no et podem ajudar».

Després, «educa tota la tribu». Vull dir que polítics, actors i actrius i, és clar, periodistes omplen la vida americana d'un model expressiu oral clar, directe, convincent o, com diuen allà, «inspirador» (sobretot quan el president és algú com Barack Obama i no pas Donald Trump). Però no ens enganyem, els americans ensenyen a parlar en públic per poder competir millor: en política diuen «primer guanyes el debat i després guanyes el vot». Vol dir que qui no comunica no guanya: no guanya un lloc de treball el dia que vagi a buscar feina, no guanya una venda el dia que vulgui col·locar el seu producte, no guanyarà l'escó quan es presenti a les eleccions, no posarà en marxa un moviment civil com el que va crear Martin Luther King amb l'eloqüència dels seus discursos, no farà riure aquella noia que vol convidar a sortir... i així tot. Vaig conèixer el físic Otger Campàs a Harvard, poc abans que li fessin una oferta per obrir el seu propi laboratori a la Universitat de Santa Bàrbara, a Califòrnia. Va dir-me: «em passo el dia picant a la porta de grups d'inversió explicant-los per què han de finançar la meua recerca i no la de l'investigador d'un altre laboratori que seia amb mi a la mateixa sala d'espera».

Algú pot pensar que la justificació americana de la necessitat d'ensenyar a parlar en públic és més individualista que social i sí, ho és, però l'escola americana no amaga que ensenya els alumnes a competir quan surtin «allà, a fora». De fet, un president que

tenim per progressista, com és el cas d'Obama, recordava sovint als seus discursos que el mercat de treball en què hauria de competir la canalla era tot el món, que allà es trobaria amb els tan preparats alumnes de Corea del Sud. Però també és veritat que la necessitat americana de depurar l'expressió oral enfonsa les seves arrels en els 243 anys d'ininterrompuda vida democràtica del país, amb una primera esmena a la Constitució que ja va consagrar la llibertat d'expressió com un fonament del sistema polític. La societat americana no està creada perquè només parli un sinó perquè tothom pugui fer servir la seva veu. I els que millor han de fer servir la seva veu són els qui no tenen els diners per pagar-se el megàfon més gran. O no ha impactat la societat la capacitat de discurs públic de polítics o activistes sense el suport dels bancs com ara David Fernández?

Parlar correctament en públic, fer-se escoltar no té res a veure amb «tenir el do de la paraula», sinó que és una habilitat que es pot entrenar.

Parlar correctament en públic, fer-se escoltar, no té res a veure amb «tenir el do de la paraula», sinó que és una habilitat que es pot entrenar. I es tracta d'un entrenament que fa molt profit. Per parlar bé, amb frases gramaticalment ben endreçades i un lèxic precís, cal haver llegit abans, cal omplir el rebost amb les paraules que farem servir. Si no llegeixo, no ompló el rebost. I col·locar les paraules i les frases en un ordre correcte i psicològicament influent demana una pràctica diària que permeti comprovar l'efecte que fem quan ens expliquem davant els altres. Serveix per perdre la por quan tothom t'està mirant, augmenta la nostra autoestima i ens disciplina escoltar els altres quan és el seu torn.

Això no ho vaig aprendre a Amèrica sinó a Gràcia, a la La Salle, a la plaça del Nord de Barcelona. A segon de BUP, el professor de literatura convidava a sortir a la pissarra, cada dia, voluntàriament, els alumnes que haguessin escrit alguna cosa (un poema, una redacció, un text satíric) davant la classe. Allà vaig comprovar que sabia fer-me escoltar i sabia fer riure els companys. No hi ha millor gratificació per a un adolescent insegur.

Una societat que parla bé en públic és una societat de gran nivell, que té el cap ben ordenat, que va de dret als problemes, que no amaga les seves responsabilitats, que conrea l'autoritat de la convicció i no de la coerció. Uns individus que saben expressar-se sortiran més fàcilment dels creixents laberints vitals en què ens fica una vida llarga, global i tecnificada, perquè identificaran amb més precisió angoixes i esperances. O si no se'n surten, si més no hauran identificat correctament on és el problema.

Encara que la comprensió i l'expressió orals de l'anglès ha millorat força als darrers anys entre els més joves (gràcies a les sèries, la música i els videojocs de fàcil i massiu accés) encara tenim un dèficit d'expressió en llengües estrangeres. Penso (i admeto que puc estar equivocat) que, si no parlem bé l'anglès, és perquè, en el fons no parlem bé cap llengua, tampoc el català i el castellà. Un dels personatges de més èxit del programa de Toni Clapés a RAC 1 és la *Vane*, que representa una perruquera catalana de l'àrea metropolitana que no parla el català i que té moltes dificultats per acabar les frases en castellà, com veiem tan sovint en joves protagonistes de *reality shows*, que segur que han anat a l'escola fins als 16 anys, però que parlen a batzegades, confonent significats, sempre a punt per a la discussió, irats. Si el personatge agrada és perquè respon a un estereotip que tenim identificat. Si no parlem bé les nostres llengües, com volem parlar bé les altres? I crec (i que em disculpin els professors de llengua) que hem matat el gust per l'expressió escrita i oral a base de dosis massives de sintaxi i llistes de regles i excepcions. El coneixement teòric és molt avorrit en l'era de la prova/error: fem-los escriure, fem-los parlar, posem-los exemples de bones expressions orals.

Si no parlem bé les nostres llengües, com volem parlar bé les altres?

Ensenyem-los que cal tenir diversos registres de llenguatge. Que si només saben dir «que *guai*» quan estan amb els amics, no sabran dir «que intens, que brillant, que emotiu, que sorprenent...» el dia que necessitin parlar en un registre més acurat. Ensenyem-los a relacionar-se amb els adults, amb els altres, a parlar «de vostè». Ensenyem-los a competir, a guanyar i a perdre, a entendre les seves emocions. A queixar-se poc i a il·lusionar-se molt. A no passar per l'escola amagats al final de l'aula. En una paraula, a no amagar-se de la vida.

I crec (i que em disculpin els professors de llengua) que hem matat el gust per l'expressió escrita i oral a base de dosis massives de sintaxi i llistes de regles i excepcions emocions.
